

VRIJ

BRIEF

LEVEN - VRIJHEID - EIGENDOM

ABSOLUTE RECHTEN VAN HET INDIVIDU

***** IDEEEN HEBBEN KONSEKVENTIES *****

Deze stelling las ik voor het eerst bewust in een van de boeken van Ayn Rand. Rand wist deze stelling heel duidelijk en objectief te verduidelijken.

Goede ideeën hebben goede gevolgen, slechte ideeën hebben slechte gevolgen. We hoeven daarvoor alleen maar te bedenken welke invloed bepaalde ideeën op de geschiedenis van de mensheid gehad hebben en nog hebben. Het meest duidelijk is dit te zien in de verschillende religies zoals, het Christendom, de Islam, etc., maar ook in de ideeën die invloed hebben op ons sociale stelsel, op de wijze zoals wij als mensen met elkaar omgaan.

Praktisch overal in de wereld wordt de verhouding tussen mensen onderling geregeld op basis van dwang en geweld. Hij moet allerlei dingen doen en mag heel veel niet. De (gedwongen) betutteling van de mens door de overheid gaat steeds verder, en U hoeft de krant maar te lezen om te zien hoe dreigend en vechtend overheden met elkaar omgaan.

De Libertarische ideeën willen de verhouding tussen de mensen onderling regelen op basis van vrijwilligheid. Hierdoor zal een betere wereld ontstaan waarin de mensen weer zelf verantwoordelijkheid hebben en elkaar weer kunnen waarderen.

Ondanks de groei van de overheid is er toch een lichtpunt. Ook het Libertarisme groeit! Er zijn steeds meer mensen die het verkeerde van het dwangstelsel inzien. Het stemt tot optimisme als we zien dat steeds meer vrijheidsideeën in de Vrijbrief besproken worden. Een nieuwe visie op de werkloosheid, wel of niet stemmen, beschouwingen over eigendom, enz.

Ook zien we steeds meer acties komen die het Libertarisme vooruit brengen. Conventies, beurzen, prijsvragen en mogelijk zelfs ontwikkelingswerk. Over dit alles (en nog andere zaken) kunt U in deze Vrijbrief lezen. Het is een bewijs dat ideeën konsekwenties hebben. Breng onze ideeën verder; de konsekwentie zal een betere wereld zijn.

De VRIJBRIEF geeft U een antwoord op onderstaande vragen door U regelmatig te informeren over **Libertarisme/Objectivisme** en gelijksoortige levensbeschouwingen.

U krijgt informatie over mogelijke tegenmaatregelen, over libertarische acties, publicaties en gebeurtenissen in binnen- en buitenland.

Het LIBERTARISME is een wereldbeweging die werkt aan de bouw van een vrije wereld waarin vrede is; een wereld waarin de betrekkingen tussen alle mensen tolerant en vrijwillig zijn, zonder geweld of dreiging met geweld en met respect voor elkaars eigendom; met een economisch systeem gebaseerd op vrijwillige overeenkomsten.

Leden en samenwerkende organisaties streven dit doel na door onafhankelijke acties, waarvoor ieder zijn eigen vrij gekozen strategie volgt.

Door het verstrekken van informatie over gebeurtenissen in de libertarische beweging draagt de VRIJBRIEF bij aan een groter rendement en coördinatie van deze acties.

Wij bieden U een FORUM waar U Uw eigen libertarische visie kunt verkondigen en waar U antwoord kunt geven op de mening van anderen. (Artikelen zijn voor verantwoording van de schrijver)

Via de VRIJBRIEF hebt U een band met gelijkgezinde personen in de Benelux (en daarbuiten), die allen streven naar een betere wereld met **Vrijheid, Rechtvaardigheid** en **Vrede.**

Waarom verliest U steeds meer Uw vrijheid?
Waarom wordt U steeds meer afhankelijk van de overheid?

C I S K E I

Vanaf 1 september j.l. gelden er in de Ciskei, een van de zwarte zelfstandige thuislanden in Zuid-Afrika een aantal nieuwe wetten. Deze zorgen voor een fundamentele verandering in de economische politiek. Want als gevolg van deze initiatieven is de Ciskei nu het land met de meest vrije economie in heel Afrika. President Lennox Sebe verklaarde dat als gevolg van de invoering van een echte vrije economie en van een belastingvrije haven, te voorspellen is dat de Ciskei, die nu een van de armste streken in Afrika is, het eerste Afrikaanse wonder zal zijn, en misschien wel het nieuwe Hong Kong.

"HET EINDE VAN DE APARTHEID"

De "Company Tax Amendment Act" schaft alle belastingen voor bedrijven af. De "Small Business Deregulation Act" schrapt voor kleine bedrijven meer dan 75 hinderlijke wetten. De "Removal of Certain Restrictions Act" is zeer revolutionair. Deze schaft alle beperkingen voor blanken af om onroerend goed te bezetten of zaken te doen in de Ciskei. Het einde van de apartheid.

Gekoppeld aan deze drie wetten is een revolutionair landhervormingsplan. Hierdoor kan land vrij gekocht en verkocht worden. Het gehele programma is er op gebaseerd dat privé-eigendom en vrij ondernemerschap niet slechts te verenigen zijn met de stammen-traditie, maar dat ze er een integraal deel van uitmaken.

Het gehele plan is gebaseerd op het geloof en de ervaring uit het verleden dat door de kracht van de vrije markt onderontwikkelde streken veranderd worden in bloeiende gemeenschappen. Minimaal geeft dit plan een test voor de vrije markt theorie. De architecten van dit plan, onder wie Leon Louw, hebben wel een moeilijke test-grond voor hun theorie gekozen. De situatie kan men zich niet moeilijker voorstellen. De Ciskei is de armste van de Zuid-Afrikaanse staten. Zelfs de regering van Zuid-Afrika is niet gelukkig met alles wat daar nu gebeurt.

Natuurlijk is veel afhankelijk van het tempo waarin investeerders de Ciskei ontdekken. Er is echter goede hoop dat men hierin voldoende zal slagen.

In de Transkei bijvoorbeeld is het voor blanken nog steeds onmogelijk om onroerend goed te bezitten of om er een blanke vertegenwoordiging te hebben. Dit bevordert dat capabele blanken worden vervangen door niet-capabele zwarten. En het blijkt dat de Transkei door dit proces niet veel opgeschoten is. Men moet ervan uitgaan dat als men geen welvaart produceert dat er dan ook niets te verdelen valt !

.....

THE PRAGMATIST

"The Pragmatist" is een jonge Amerikaanse libertarische nieuwsbrief.
 The Pragmatist, P.O.Box 392, Forest Grove, PA. 18922 - U.S.A. - \$ 6,-/ 6x jaar.

In het april-nummer viel ons een ingezonden brief door Fritz Knese op die wij U hier vertaald aanbieden. Vooral ook omdat een aantal vraagpunten ook voor Nederland en België (en Europa) van belang zijn, en een discussie waard zijn. Als U commentaar hebt, stuur ze aan ons en wij zullen ze dan doorsturen.

Hoewel het wetenschappelijk libertarisme een logisch systeem lijkt te zijn, is het ook zo dat U er niet op kunt hopen veel mensen er mee te beïnvloeden, om de eenvoudige reden dat de meeste mensen hun filosofie niet op logica maar veeleer op emotie baseren. Als U als doel hebt de massa in de richting van de vrijheid te sturen, dan zullen waarschijnlijk emotionele overwegingen meer effect sorteren, tenminste op de korte termijn. Misschien kunt U dat kleine deel van de bevolking beïnvloeden dat zijn leven op logica probeert te baseren. Maar zelfs daar twijfel ik aan omdat ik waarneem dat het grootste deel van de logica in feite een oefening is in sophisterij, bedoeld om te

(vervolg op pag. 5)

ONBESCHIKBARE ARBEID HERVERDELEN (1)

Fred Dekkers.

Zowel in Nederland als in België is de overheidsslogan van het ogenblik "de beschikbare arbeid herverdelen" - als ware het een magische formule om het werkloosheidsprobleem op te lossen. Immers, zo is de redenering, als we allemaal wat minder lang werken dan kunnen de werklozen de 'vrijgekomen arbeidstijd' voor hun rekening nemen en ... iedereen is gelukkig : de werklozen omdat ze werk hebben en wij omdat we meer vrije tijd hebben !

Deze redenering neemt met een bewonderingswaardige grote sprong een hele reeks hindernissen tegelijkertijd. Zeer zeker een prestatie op zichzelf maar bij nader inzien toch niet te verrechtvaardigen.

Laten we de ontweken problemen en feiten nader bekijken :

1. De overheid - een organisatie dus die haar wil oplegt via wetten door middel van geweld (wie niet gehoorzaamt wordt gestraft met boete en/of gevangenisstraf) - beschouwt ons, burgers, als een massa onderling gelijke en verwisselbare pionnen op een schaakbord: werkuren kunnen zo maar, zonder meer, van het ene individu naar het andere worden overgeheveld. Klopt dat met wat wij, mensen, zijn ? Zijn zulke opvattingen verenigbaar met ons streven, onze betrachtingen, onze idealen, onze natuur ?

2. Men kan een infectie niet genezen door alleen de koorts te onderdrukken. De maatregel "herverdelen van beschikbare arbeid" is duidelijk alleen een symptoom behandelen maar niet de kwaal zelf : werkloosheid. De juiste weg ligt in het trachten genezen van de oorzaak zelf. En zich allereerst afvragen wát het probleem is en hoè het is ontstaan. Vooral als het gaat om beslissingen over het lot van andere mensen en men zelf de gevolgen van -eventuele- verkeerde beslissingen niet hoeft te dragen.

3. Zoals gezegd, de eerste vraag is dus: hoè ontstaat werkloosheid ? Een vraag die pas kan beantwoord worden na een volgende vraag nl. wat is werkloosheid ? Waarop het antwoord luidt : er niet in slagen iemand anders te vinden om mee samen te werken op de vrij overeen te komen - of verplicht opgelegde - voorwaarden om samen iets te produceren en die productie -of de ruilwaarde ervan in geld- volgens de geldende voorwaarden onderling te verdelen. Een zeer belangrijke bepaling waar we verder dieper op ingaan.

4. We weten dat een individu alleen, bv.

op een geïsoleerd eiland -laten we hem Robinson Crusoe noemen naar het bekende jeugdverhaal- geen werkloosheidsprobleem heeft : hoe harder, hoe langer en hoe efficiënter hij werkt, hoe hoger de productie en hoe meer hij kan consumeren. We weten dat dit ook opgaat voor een kleine groep die in eigen behoeften voorziet, bv. een boerenfamilie op een afgelegen boerderij (zoals de Amerikaanse pioniers indertijd): hoe harder en hoe efficiënter iedereen werkt hoe beter ze het hebben. Als bv. de vader en zoon 1 er in slagen al het voedsel te produceren voor de hele familie dan kan zoon 2 bv. meer en/of betere meubelen maken terwijl zoon 3 bv. meer en/of betere werktuigen kan fabriceren (zodat iedereen daarna alweer beter en efficiënter kan werken en hun levensstandaard opnieuw zal stijgen). Ondertussen kunnen dan moeder en dochter 1 bv. zich volledig aan het huishouden wijden met als resultaat voor iedereen lekkerder eten en voor de kinderen een betere opvoeding of ze kunnen meehelpen aan de voedselproductie of de meubelen- resp. werktuigenproductie. Dochter 2 zou dan volledig vrij zijn om bv. betere en/of mooiere kleding te produceren, enz. enz.

5. We weten ook dat, principiëel gesproken, onze behoeften onbegrensd zijn, m.a.w. dat wij, mensen, haast onbeperkt kunnen consumeren en zeker onbeperkt kunnen sparen, terwijl ons productievermogen daarentegen beperkt is : ons uithoudingsvermogen is beperkt, onze tijd, onze middelen, onze intelligentie, ons bevattingsvermogen, onze vindingrijkheid, enz. enz. Anders gezegd en principiëel gesproken, in theorie dus, zouden wij steeds handen te kort moeten komen. Nog anders gezegd : normaal zou er in een gemeenschap steeds mèer vraag dan aanbod moeten zijn van arbeidskrachten. Vooral als we nagaan dat meer dan tweederden van de wereldbevolking zulke armoede lijdt dat zij amper voldoende produceren om louter fysiek te overleven.

6. Het is interessant aan te stippen dat de overheid vertrekt van de overtuiging dat werken een last is (vermits zij minder lang werken als een voordeel voorstelt). Voor haar, d.w.z. in feite de politici en hun aanhang die de wetten maken, is werken een soort plaag, een straf. Zoiets als de vervloeking van Adam en Eva in het bijbelse Aards Paradijs omdat zij van de verboden appel hadden gegeten. Zij werden door God 'veroordeeld' om voortaan 'in het zweet hunner aanschijns' door eigen werk in eigen onderhoud te voorzien.

(vervolg op pag. 4)

(vervolg van pag. 3) (ONBESCHIKBARE ARBEID ...)

Ongetwijfeld bestaan er veel mensen die, voor zichzelf, dezelfde mening zijn toegedaan, maar er zijn er minstens evenveel die plezier vinden in hun werk. Voor hen is werken een zingeven aan hun leven, in veel gevallen zelfs hun voornaamste levensdoel, het enige wát zin geeft aan hun leven (wat duidelijk aantoonst dat o.m. individuen geen onderling verwisselbare dingen zijn).

7. We kunnen tenslotte nog opmerken dat arbeid een persoonlijke prestatie is van het individu. Als zodanig is hij onbeschikbaar van nature (wat zelfs door de wet wordt erkend : geen werknemer mag iemand in zijn/haar plaats sturen om zijn/haar werk te vervullen).

De werkloosheid is een probleem van samenwerking, of om heel precies te zijn, een storing in de samenwerking, tussen de mensen. Deze samenwerking reikt veel verder dan men meestal, oppervlakkig, vermoedt. Dit wordt heel aanschouwelijk aangetoond door het verhaal van Leonard READ 'Ik, Jan Potlood' (THE FREEMAN, December 1958).

IK, JAN POTLOOD (samenvatting)

Geen mens ter wereld weet hoe hij mij moet maken. Niet degenen die de kaarsrechte ceders in Oregon kweken en vellen, niet degenen die bosbouwmachines uitdenken, ontwerpen en produceren, niet degenen die grafiet winnen in Ceylon, ook niet de talloze bedrijven die treinen en schepen produceren, lood- en zinkmijnen uitbaten, metalen raffineren en metalen bewerken o.m. om het glanzende dopje messing aan mijn uiteinde te produceren, ook niet degenen die uiteindelijk het houten lichaam, het dopje, het gommetje, de grafiet en de verf samenbrengen tot een potlood, noch degenen die potloden verkopen in groot- en kleinhandel, en zeker niet degenen die mij gebruiken. Ik ben het resultaat van een haast oninwendbaar intense samenwerking tussen mensen verspreid over alle werelddelen en die zelfs elkaars bestaan niet kennen.

Zoals Jan Potlood opmerkt : een heleboel mensen die samenwerken zelfs zonder elkaar te kennen. Toch weet iedere persoon, iedere schakel in de lange ketting, precies wát en hoevèl alle volgende nodig hebben. Is het magie ? Worden ze geleid door een onzichtbare hand (om Adam Smith te quoteren -zijn WEALTH OF NATIONS, 1776) ?

Niets van dat alles. Alle informatie die ze nodig hebben is vervat in één enkel gegeven, één enkele inlichting : de prijs. Mèer hoeft niemand onder hen te weten. Want als de prijs van hun produkten stijgt, dan

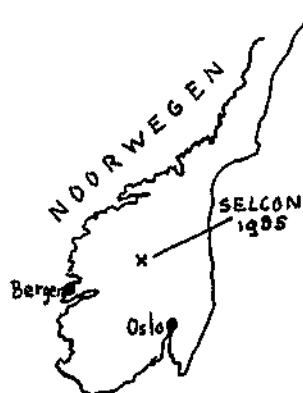
weten ze dat ze mèer moeten maken en als hij daalt weten ze dat ze moeten inbinden. Of nog, dat ze moeten trachten goedkoper te zijn, productiever dus. De prijs is als het ideale democratische symbool : het is als een immens groot referendum waarin iedere betrokkene inspraak heeft en waar iedere betrokkene invloed uitoefent op de einduitslag (Ludwig von Mises). Maar slechts op één grote voorwaarde nl. dat hij vrij tot stand kwam. Elke verplicht opgelegde prijs -elke tussenkomst van de overheid- inzake gelijk welk element of gelijk welke arbeidsprestatie in gelijk welke tussenstap tussen de ruwe grondstoffen zoals zij vrij voorkomen in de natuur en het afgewerkte product klaar om te verbruiken vertekent de prijs d.w.z. van de verschaft informatie en betekent een storing in de samenwerking. Als bv. de overheid een bepaalde prijs te hoog vastlegt ontstaat er overproductie (een voorbeeld zijn de Europese melkmeren, boterbergen, wijnzeeën). Omgekeerd, als de overheid de prijs te laag vastlegt ontstaan er tekorten (voorbeeld: de woningnood in Nederland, Frankrijk, Engeland, Italië, New York).

Beide toestanden doen een bepaalde mate van werkloosheid ontstaan. Bij overproductie worden gedurende bepaalde tijd teveel werknemers tewerkgesteld -eventueel weggeboden bij andere bedrijven die niet dezelfde hoge lonen konden betalen- en die allen zonder werk vallen als de productie wordt stilgelegd - wat uiteindelijk onvermijdelijk is. Bij onderproductie is de onderbezetting duidelijk. Onderproductie duurt ook altijd veel langer omdat de overheid gewoonlijk niet meer af kan van de lage prijzen en ze blijft handhaven (bv. de huurwetten aan de basis van de woningnood kwamen tot stand in voornoemde landen gedurende de wereldcrisis van 1930- in Nederland werden ze ingevoerd onmiddellijk na WO II).

In voorgaand verhaal is één punt duidelijk: de basisvoorwaarde voor een zo vlot mogelijke samenwerking tussen de meest verschillende en ver van elkaar wonende mensen is hun vrijheid zèlf de voorwaarden van samenwerking te bepalen en overeen te komen. Elk individu, in elke productieketen, is uniek niet alleen wat zijn/haar eigenschappen betreft maar ook in de zin dat hij/zij de enige is die exclusief over alle gegevens beschikt om de toestand te beoordelen en overeenkomsten af te sluiten. Elke dwangmatige tussenkomst, elk overheids-optreden dus, betekent een storing in die vlotte samenwerking en leidt o.m. naar een bepaalde mate van werkloosheid. Als we nu overwegen hoe ingrijpend die overheid is dan is dit voldoende reden om ons onderzoek in de volgende aflevering in diezelfde richting verder te zetten.

PRIJSVRAAG

PRIJS : KOSTEN CONVENTIE NOORWEGEN,
SELCON, 27 JULI - 3 AUG., 1985.

Het onderwerp **STEM NIET** : of **STEM WEL** heeft wel reeds veel discussie losgemaakt, maar nog geen echte artikels voor publikatie opgeleverd.

Los van het belang van deze kwestie lijkt het ons ook een goed onderwerp voor een prijsvraag. Als prijs stellen wij beschikbaar het bedrag van de "Conventie-kosten" voor Noorwegen. (En we proberen dit nog te vermeerderen met de verblijfkosten.)

De prijs wordt beschikbaar gesteld aan de persoon die het beste artikel schrijft over "STEMMEN, NIET of WEL". Met "stemmen" is hier bedoeld het stemmen in verband met het kiezen van een parlement, regering, overheid, e.d. Niet het eventuele stemmen in een vrijwillige vereniging.

Het artikel mag maximaal twee getypte A4-vellen bedragen.

Het moet door de redactie ontvangen zijn vóór 1 maart 1985.

De inzendingen zullen beoordeeld worden door een jury van drie personen. De uitslag van de jury is bindend. Deze juryleden zijn : Nico Apeldoorn, Frank van Dun en Guy de Maertelaere. Stuur Uw inzendingen aan :

Redactie Vrijbrief
p/a Statiestraat, 57 - Bus 3
B - 2180 KALMTHOUT, België.

.....

(vervolg van pag. 2) (THE PRAGMATIST)

bewijzen wat we in de eerste plaats 'voelden'. Denk aan het oude gezegde: 'een man, tegen zijn zin overreed, handhaaft de mening die hij beleed'. Als U hoopt mensen aan te tonen dat het wetenschappelijk libertarisme in materiele zin meer vruchten afwerpt dan de diverse vormen van collectivisme, veel succes. Op de lange duur kan dat wel waar zijn, maar op korte termijn zouden, tenminste in dit land, de meeste mensen er op achteruit gaan als er een vrij systeem werd ingevoerd. Meer dan de helft van de bevolking hangt voor zijn inkomen van de overheid af. In de meeste gevallen gaat het om de beter betaalde banen, met veel zekerheid, gemakkelijk werk, enz. Deze mensen staan er niet om te springen hun 'free ride' te zien worden afgeschaft. Wij, in de V.S. (in Nederland en België is dit ook zo) zijn zo gelukkig dat de geavanceerde technologie het mogelijk heeft gemaakt de eerste levensbehoeften te produceren met een heel klein deel van het arbeidspotentieel. Op zijn hoogste 30 % (in Nederland en België waarschijnlijk nog meer) hiervan is in de V.S. echt productief bezig. Dit kan men gemakkelijk zien door te kijken naar het aantal verschillende soorten werknemers in de V.S. Militairen, politie en de meeste anderen in regeringsdienst produceren niets. Of ze al of niet 'bescherming' bieden

is nog een zeer grote vraag. Advocaten, accountants, maatschappelijk werkers, enz. bestaan allemaal als regelrecht gevolg van wetten en regels door de regering uitgevaardigd. (Hoe vaak zou U een accountant nodig hebben als er geen belastinginspectie zou bestaan?) In feite afgezien van de landbouw, de mijnbouw, de bouw, de zware industrie en dergelijke, zijn bijna alle werkers ofwel overbodig ofwel helpen ze op zijn best bij de distributie. Zelfs in de op zich productieve ondernemingen wordt efficiëntie vaak belemmerd (b.v. boeren die betaald worden om niet te verbouwen), spreiden vakbonden hun bedje, en beschermen mensen hun baan ten koste van goed werk.

Ik geloof dat de mensen vrijheid behoeven om goed te kunnen leven. Het grootste deel van de wereld lijkt tegenwoordig een voorbeeld te zijn van wat gebrek aan vrijheid mensen aandoet (economische stagnatie en verval, oorlog enz.). Maar de taak mensen, die denken dat ze op kosten van anderen kunnen leven en die hun hele leven geconditioneerd zijn tegen werkelijke vrijheid, van dit voor de hand liggende feit te overtuigen lijkt het vermogen van de Libertariërs te boven te gaan. Daarom raad ik aan niet te proberen een grote sociale hervorming te bewerkstelligen, maar U te concentreren op het zoveel mogelijk bevrijden van U zelf.

(vervolg op pag. 7)

Geachte Redactie,

Gaarne geef ik gevolg aan uw verzoek, op blz. 3 van het juli/augustus-nr. om een reactie op het artikel van dr. Frank van Dun,

" EIGENDOM IS GEEN EEUWIGDUREND RECHT ".

Ik citeer hem eerst a.v.

De meeste libertariërs zullen het erover eens zijn dat men het eigendomsrecht in eerste instantie moet verwerven door arbeid of effectief gebruik - de eerste gebruiker van een zaak is de eerste rechtmatige eigenaar van de zaak.

Ik ga accoord als men zou zeggen: het eigendomsrecht over een zaak behoort primair aan de maker van die zaak. De auteur voegt daar evenwel direct aan toe: 'of effectief gebruik'. Dat beschikkingsrecht komt nota bene volgens hem toe aan een 'oorspronkelijke toe-eigenaar', dus ook als deze laatste niet zijn eigen arbeid als grondslag voor die eigendom kan laten gelden. Diens 'arbeid' slaat immers niet op het maken van de zaak, maar op het zich toe-eigenen zonder meer. De eigenaar die zijn eigendom in de steek laat verliest m.i. niet zozeer zijn beschikkingsrecht doch louter zijn beschikkingsmacht. Intussen is deze zinsnede een mooi voorbeeld van hoe macht in recht overgaat - een praktijk die nooit met de mond wordt goedgepraat, maar wel getolereerd.

Het uitgangspunt dat alleen eigen arbeid de grondslag van het eigendomsrecht kan/mag vormen, betekent automatisch dat grondeigendom daar niet aan beantwoordt. Immers, de grond, als natuurgave, is zonder enig menselijk toedoen tot stand gekomen, en wordt evenzeer zonder enig menselijke arbeid in stand gehouden, d.w.z. als zgn. 'blote grond' - dus losgedacht van eventueel daarin of daarop aangebrachte menselijke arbeidsproducten, zoals opstallen, vruchtbaarmaking e.d.-.

Wat gebeurt er feitelijk? Iedereen heeft minstens één plek gronds (lokatie) nodig om überhaupt te kunnen blijven bestaan. Hij kan die plek gekocht hebben - of een van zijn erflaters kan dat gedaan hebben-, maar dat kopen ging altijd gepaard met het betalen door de koper van een zgn. gekapitaliseerde pachtsom; wie een stuk gronds gebruikt als pachter, betaalt die pachtsom voortdurend. Die betalingen zijn noodzake-

lijk teneinde van de grondeigenaar toestemming te krijgen om die natuurgave te mogen gebruiken - dwars tegen elke slogan in dat 'de aarde de mensen gegeven is om niet', ofwel 'de aarde is des Heren'.

In wezen betekent elke grondtransactie - koop of pacht - een "onteigening-zonder-schade-loosstelling". Immers, de verkopende of verpachtende grondeigenaar levert geen enkele prestatie, maar vordert wel van de grondgebruiker een tegenprestatie. In feite komt dit 'aardig' overeen met hetgeen een kidnapper doet: 'je geld of je leven' betekent immers slechts: ik, rover, schenk je je leven mits je mij betaalt, alsof het leven van het slachtoffer niet al tevoren dat slachtoffer toebehoorde !

Welke pur sang libertariër kan in gemoede het grondeigendomsrecht blijven verdedigen? Doet hij wèl, dan moet hij niet langer zeuren over de noodzaak van 'vrije markteconomie', want er is geen vrijheid mogelijk onder het zojuist geschetste regiem van legale rooftocht.

Laat niemand nu opperen dat een grondeigenaar eerst zelf (of via zijn voorouders) zijn eerlijk verdiend geld heeft uitgegeven om eigenaar te worden. Dat is precies hetzelfde wat een lid der mafia doet als hij aan een andere boss wat betaalt om een eigen rayon te mogen bewerken.

Legitiem zou het pas zijn als elke grondgebruiker voor het exclusief privé mogen genieten van een deelte der aarde niet langer aan een andere partikulier een vergoeding zou afdragen, maar voortaan aan de gemeenschap. Elk voordeel van een bepaalde lokatie ontstaat immers vrijwel uitsluitend vanwege de publieke gemeenschapsvoorzieningen, en ten dele door de natuur zelve; in elk geval niet dankzij enig toedoen van de eigenaar van die lokatie. De logika hiervan is rechtsfilosofisch niet te ontzemen.

Maar er komt nog iets veel belangrijkers bij. Indien de vergoeding voor lokatie-voordelen aan partikuliere grondeigenaars blijft toegespeeld, kunnen deze laatsten er weinig anders mee doen dan het via een bank in circulatie laten brengen - en dat is nu juist het prototype van de inflatie: geld in omloop zonder werkelijke rijkdom aan goederen er achter. Alleen hetgeen de grondeigenaar voor zijn eigen consumptie gebruikt, wordt in echte producten omgezet, maar dat is altijd maar een fractie van wat er gerealiseerd had kunnen worden.

Daarentegen kan de gemeenschaps-overheid met

(vervolg op pag. 7)

(vervolg van pag. 6) (EIGENDOM ...)

het in ons Grondvest-plan binnenkomende bedrag aan lokatie-voordeel-vergoedingen wel degelijk iets positiefs doen. Ze kan kiezen tussen (a) dezelfde publieke voorzieningen blijven bekostigen uit die grondrecht-inkomsten, en dan tegelijkertijd de bestaande belastingen naar evenredigheid verlagen of afschaffen, of (b) de belastingen geheel of ten dele handhaven, maar het daarenboven binnenkomende grondrecht-bedrag aanwenden om nog meer of betere voorzieningen te treffen. In beide gevallen stijgt allerwege de koopkracht en tevens de waarde van de lokaties - omdat die zelfde koopkracht-verhoging leidt tot intensiever grondgebruik.

Dit systeem is het enige dat de markt en het ondernemerschap werkelijk bevrijdt. Libertariërs zouden dit m.i. ook moeten toejuichen en propageren, in plaats van op de bemoeizucht van de staatsoverheidsorganen te kankeren; die is helaas onvermijdelijk zolang de oer-oorzaak van de onvrijheid intact gelaten wordt.

Kortom: het gaat mij er dus niet om dat het eigendomsrecht niet "eeuwigdurend" zou mogen zijn - want wat is er nou toch tegen het voortduren van eigendomsrecht dat stoelt op eigen arbeidsinspanning -, maar dat er een principiële onderscheid wordt gemaakt tussen eigendomsrecht over arbeidsproducten - waarmee nooit een monopolie kan worden uitgeoefend - en over de grond als natuurgave, hetgeen altijd een dwangmonopolie in stand houdt.

mr. W. Costerus - voorzitter
Bestuur Stichting GRONDVEST.

(Antwoord: "DE GEORGISTISCHE DROGREDE"-Pag.8)

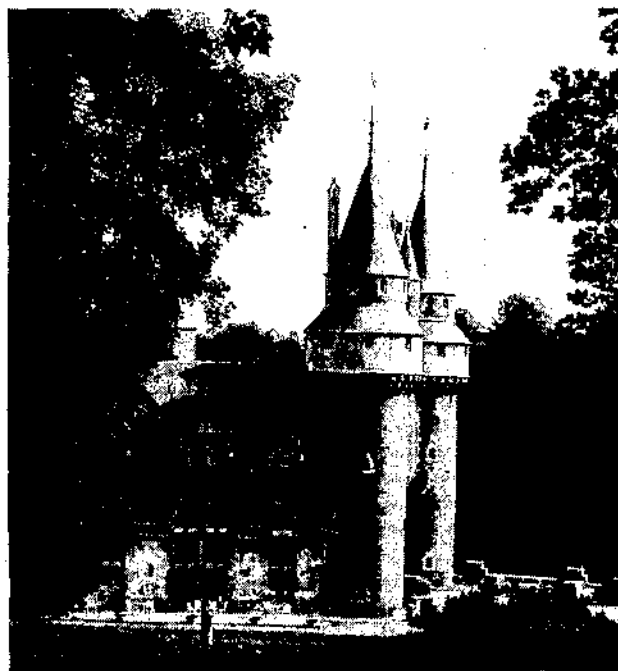
ADVERTENTIE-ACTIE

Is het waar dat er meer Libertariërs zijn dan we zelf weten? En dat deze personen niet weten dat wij er zijn? Dan is het in het belang van ons en van hen dat we elkaar versterken. Dit kan via de band van de Vrijbrief. Eén manier om elkaar te ontdekken is via advertenties. Daarom zullen we in een aantal bladen (te beginnen in België) een advertentie plaatsen die uitnodigt tot een abonnement op de Vrijbrief. Maar advertenties kosten uiteraard geld. De eerste serie is reeds gefinancierd. We willen echter doorgaan en vragen U om daaraan mee te doen. Dat kan door Uw bijdrage te storten op de rekeningen van de Vrijbrief (zie pag. 12) met vermelding "Advertentie-Actie". Elk bedrag is welkom!

(vervolg van pag. 5) (THE PRAGMATIST)

Mensen die 'vrij zijn' vormen een voorbeeld dat op de lange duur niet gemakkelijk genegeerd kan worden. Daarnaast kan het mij als individu niet werkelijk iets schelen wat er met de rest van de wereld gebeurt behalve wanneer het mij en het mijne raakt. 'Vonnu' (een term geopperd door Raye en die onkwetsbaarheid voor dwang betekent) leidt ons tot een stijl van leven die regeringsbemoeienis minimaliseert, maar alleen als men dit actief nastreeft. Ruilhandel om belasting te voorkomen, in afzondering leven teneinde veel van de kleinzielige wetten van de regering te omzeilen, doen wat U wilt, niet wat ieder ander wenst dat U doet. Tenslotte is de beste revanche een goed leven.

.....

Château de Faulx-Les-Tombes

AGENDA

- 20 okt. : Libertarisch Trefpunt: "Belasting, Recht op Onrecht" in de Jaarbeurs te Utrecht.
- 2-3-4 nov. : Studie-Weekend Lib.Studiecentrum in Château de Faulx-Les-Tombes (Ardennen)
- 13 nov. : Kring Tilburg. Zie Kringverslag.
- 8 nov. : Kring Schiedam. Verder weer eerste donderdagen.
- 27 juli-: 2e Europese Lib. Conventie
- 3 aug. (SELCON) in Noorwegen.

DE GEORGISTISCHE DROGREDE

Antwoord aan Mr. Costerus

Frank van Dun.

Henry George rides again! Hoewel de heer Costerus zijn brief voorstelt als een reactie op mijn artikel in het juli/augustus nummer van de Vrijbrief, is het duidelijk dat hij wat anders op het oog heeft dan een discussie over het mogelijk vergaan van eigendomsrechten door onbruik. Zijn basisstelling is nl. dat geen enkel mens eigenaar van een stuk grond kan/mag zijn.

Deze positie, in de moderne tijd met veel vuur verdedigd door de Amerikaanse journalist en pamfletist Henry George, heeft in feite weinig te maken met de discussie waarin mijn artikel dient gesitueerd. Dat ik hier toch de heer Costerus van antwoord wil dienen vindt zijn motief dan ook in het feit dat voor mij de Georgistische opvattingen zo'n duidelijke illustratie vormen van het gezegde, dat de weg naar de hel geplaveid is met goede voornemens. Het programma van George leidt niet naar de door hem zo vurig begeerde vrije markt, maar naar een communistisch regime waarin elke vorm van economische vrijheid en rationaliteit volledig ontbreekt. De heer Costerus vermeldt nergens in zijn brief de naam van Henry George, maar de overeenkomsten in analyse, voorstellen en zelfs taalgebruik zijn zo frappant, dat ik veilig mag aannemen dat de Stichting "Grondvest", waarvan hij voorzitter is, zeker door het Georgistische ideeëngoed is geïnspireerd.

Waar ik - in overeenstemming met de meeste libertariërs - stel dat wie als eerste een zaak in gebruik neemt als de eerste rechtmatige eigenaar ervan dient te worden beschouwd, daar stelt de heer Costerus "dat het eigendomsrecht over een zaak primair behoort aan de maker van die zaak". Welnu, zeggen de Georgisten, geen mens heeft de grond gemaakt, en dus kan niemand in rechte eigenaar zijn van grond. Dit syllogisme is geldig - maar de eerste premisse is absurd, zoals we zullen zien. Laat ons eerst de Georgistische redenering verder volgen.

Vermits niemand op rechtmatige wijze eigenaar kan zijn van een stuk grond, heeft niemand het recht grond alsdusdanig te verkopen of te verpachten. Ook dat volgt logisch uit de premissen. Maar het is niet de conclusie die de Georgisten of de heer Costerus willen hebben. Zij stellen nl. dat "de gemeenschap" de rechtmatige eigenaar is van alle grond. Dat die "gemeenschap" de grond al

evenmin als wie dan ook gemaakt heeft, is plots irrelevant. Het eigenaarsrecht van de "gemeenschap" - d.w.z. van die staat die toevallig zijn imperium over het betrokken stuk grond heeft gevestigd - berust volgens hen op de overweging dat "elk voordeel van een bepaalde lokatie vrijwel uitsluitend ontstaat vanwege de publieke gemeenschapsvoorzieningen, en ten dele door de natuur zelve; in elk geval niet dankzij enig toedoen van de eigenaar van die lokatie" (zo Costerus, die hier bescheiden aan toevoegt dat "de logika hiervan rechtsfilosofisch niet te ontzenuwen is"). De "gemeenschap" maakt de waarde van de lokatie, en dus heeft zij recht op die waarde. Dat is de kerngedachte van het Georgisme.

Van deze kerngedachte is het een kleine stap naar het essentiële programma-punt van de Georgistische politiek: de nationalisatie van alle gronden, de instelling van een absoluut grondmonopolie in handen van de staat. Als dat verwezenlijkt is, dan moet ieder burger aan de staat betalen wat hij nu aan een van de vele honderdduizenden of miljoenen grondeigenaars betaalt. Met de opbrengst van "zijn" grond moet de staat dan alle gemeenschapsvoorzieningen financieren - alle andere belastingen kunnen dan afgeschaft worden! De gevolgen van zo'n politieke hervorming zouden echter catastrofaal zijn. Ik heb hier niet de ruimte om een volledig analyse van het Georgistische schema te geven. Dat zou ons te ver voeren in het economische begrippenapparaat. Daarom hier alleen enkele van de meer evidente gevaren. Het is duidelijk onjuist te stellen dat de gebruikers van gronden na de inwerkingtreding van het Georgistische programma alleen maar aan een ander betalen wat zij nu aan de grondeigenaars betalen. De monopolistische positie van de staat als grondeigenaar betekent immers dat de gebruikers van gronden niet langer kunnen rekenen op de concurrentie onder de grondeigenaars om de prijs voor het gebruik van grond te drukken. De staat kan vrijwel willekeurig hoge prijzen vragen voor "zijn" land - emigratie en zelfmoord zijn de enige reële drukingsmiddelen van de burger binnen de legaliteit van het systeem. "Monopoly has no use save abuse."

Bovendien is het onmogelijk, bij afwezigheid van een echte concurrentiële markt in gronden, de waarde van een stuk land te bepalen. Dat betekent dat zelfs een goedwillende overheid in een Georgistische staat geen rationeel

(vervolg op pag. 9)

(vervolg van pag. 8)

grondbeleid kan voeren. Welke prijs moet zij vragen voor een bepaald gebruik van een bepaald stuk land? Als er geen marktprijzen zijn waarnaar zij zich kan richten, als het prijzensysteem de allocatie van gronden niet kan regelen, dan moet men wel een andere methode zoeken. Politiek favoritisme en politieke chantage zijn voor de hand liggende alternatieven. Men mag verwachten dat in een Georgistische staat elke groep zal trachten het politieke besluitvormingsproces zo te beïnvloeden dat de gronden die zij wil gebruiken zo goedkoop als politiek haalbaar is "geprijsd" worden, en dat de staat prioritair de voor de groep meest belangrijke "publieke voorzieningen" gaat produceren. Het laat zich raden hoe het er in zo'n systeem van politiek touwtrekken aan toe zal gaan.

Laten we nu de Georgistische argumenten even bekijken. Natuurlijk is het waar dat de waarde van een "locatie" niet door de eigenaar wordt bepaald. Zij wordt bepaald door de vraag naar en het aanbod van dergelijke locaties. Maar dat geldt niet alleen voor grond: het geldt voor alle economische goederen. Bovendien is de rol van publieke voorzieningen hier te verwaarlozen: meestal komen die er pas als de streek al in trek is om andere redenen. Streekontwikkeling, waarbij men publieke voorzieningen gebruikt om een onaantrekkelijke locatie aantrekkelijk te maken, is meestal een dure grap, en vaak genoeg een catastrofale flop.

Wat de Georgisten uit het oog verliezen is dat de marktwaarde altijd de reflectie is van de waarderingen van anderen dan de eigenaar. Of het manuscript van een auteur een tientje waard is, of een miljoen, ligt niet aan de auteur maar aan de (veranderlijke) smaak van het publiek. Eigenlijk zouden de Georgisten moeten zeggen dat niet de auteur, maar "de gemeenschap" recht heeft op de waarde van het boek. Het is toch niet de auteur die het publiek de smaak voor boeken als het zijne heeft bijgebracht. En het is toch niet de auteur die het publiek heeft leren lezen! Het antwoord van de Georgisten is natuurlijk dat er geen boeken zouden gepubliceerd worden als men hun systeem op boeken zou toepassen, maar dat de grond er hoe dan ook is, als een "gift van de natuur". Dat is waar, doch het neemt niet weg dat, ten eerste, daarmee toegegeven wordt dat hun argumentatie voor "het recht van de gemeenschap" alleen maar rhetorische oogverblindings is; en dat, ten tweede, onder hun systeem de allo-

catie van gronden totaal in het honderd moet lopen - zoals we hierboven gezien hebben. Dan is er de kwestie van de grond "die niet gemaakt wordt". Natuurlijk wordt grond niet gemaakt (behalve in Nederland en in de talloze riviersteden die de wereld telt). Maar ook dat is niet specifiek voor grond. Behalve voor de gelukkige bezitter van een deeltjesversneller is alle materie in de wereld een "gegeven" dat zonder menselijke tussenkomst in stand blijft. Als men kan spreken over 'blote grond' - "losgedacht van eventueel daarin of daarop aangebrachte menselijke arbeidsproducten" (Costerus) - dan kan men ook spreken over een 'blote koe' en een 'blootschaap'. Moet men daaruit besluiten dat niemand eigenaar kan zijn van een koe, en dat de boer de staat moet betalen voor het houden van koeien?

Men kan ook spraken over een 'blote mens'. Niemand van ons heeft zichzelf gemaakt, en zoals met alles het geval is, zo geldt ook dat de marktwaarde van ieder mens grotendeels bepaald wordt door de vraag van anderen naar onze specifieke talenten, of die nu aangeboden zijn of niet. Moet men stellen dat niemand eigenaar kan zijn van zichzelf, en dat iedereen die zijn lichaam wenst te gebruiken de staat daarvoor een vergoeding zou moeten betalen? Dat is precies wat zo'n tiental jaren geleden werd voorgesteld door de Nederlandse Nobelprijswinnaar Jan Tinbergen, met zijn "talentenbelasting" - en wel met typisch Georgistische argumenten. In beide voorstellen gaat het immers om het nationaliseren van één van de twee zgn. "oorspronkelijke produktie-factoren", nl. "land" en "arbeidskracht" - en dus om belastingen die niet kunnen afgewenteld worden. Beide voorstellen moeten noodzakelijk leiden tot totalitaire systemen, vermits zij de staat een monopolie geven m.b.t. een factor die in elk productieproces moet gebruikt worden.

Na deze opmerkingen zal het allicht niemand verwonderen dat ik meer dan levensgrote vraagtekens zou willen plaatsen achter de bewering van de heer Costerus, dat het Georgistische systeem "het enige is dat de markt en het ondernemerschap werkelijk bevrijdt." Voor verdere kritiek kan ik de lezer best verwijzen naar de tientallen werken waarin de leer van Henry George tot in de kleinste details wordt weerlegd (o.a. M.N. Rothbard: *The Single Tax : Economic and Moral Implications* Irvington-on-Hudson, N.Y. - *The Foundation for Economic Education*, 1957).

KRING AMSTERDAM 84-09-12

KRING SCHIEDAM 84-09-06

De tweede bijeenkomst (na die van 84-04-02) werd bij mij thuis gehouden; we waren met z'n zestienen om te luisteren naar Andreas Kinneging die praatte over zijn doct. scriptie over het libertarisme. De discussie was zo geanimeerd dat Andreas nauwelijks verder gekomen is dan zijn inleiding: de straf voor het aan de orde stellen van spannende problemen.

Eerst ging Andreas in op de anti-positivistische achtergrond van het libertarisme (i.t.t. liberalisme). Individualisme wil niet zeggen dat een mens alles in zijn eentje kan, maar dat een maatschappij heel goed loopt zonder inmenging van bovenaf (God, staat): waar het op aan komt is samenwerking tussen de mensen. Een samenleving is iets dat zich ontwikkelt, niet iets dat ontworpen kan worden.

Zijn tweede punt was: laissez faire, laissez passer: le monde va de lui-même. Orde is niet iets dat je schept (zie hierboven), orde is er. Menselijk leven vooronderstelt voorspelbaarheid. De meest begerenswaardige orde is laissez-faire, een orde zonder heerschappij. Geweld bedreigt zo'n orde: het maakt inbreuk op andermans domein, het eigendomsrecht, dat voortvloeit uit 's mensen onvervreemdbaar oordeelsvermogen. (Psychisch geweld bestaat niet.)

Daarna werd enthousiast gediscussieerd rond het thema: is een (pasgeboren) kind wel een soeverein rechtssubject? En zo ja, volgt daar dan uit dat ouders het kind aan zijn lot mogen overlaten zonder onrechtmatig (zij het wel zeer immoreel) te handelen? Sommige toehoorders meenden dat daar nog wel wat meer principes een rol bij speelden, waardoor zo'n conclusie niet zo maar juist is. En bovendien: Waarom is een (pasgeboren) kind eigenlijk een soeverein rechtssubject??

dr. nico w.m. apeldoorn.

.....

OPROEP VOOR DIA'S/NEGATIEVEN

Vince Miller (President van Libertarian International) en Jim Turney (Producent van audio- en video tapes) willen een dia-presentatie over L.I. maken. Wie heeft voor dit doel nog originele dia's/negatieven ter beschikking van de Libertarische Conventie in Brussel?

Wilt U die dan opsturen aan de redactie van de Vrijbrief?

Reeds bij voorbaat onze dank.

Het was een zeer geanimeerde kringavond waarop Jan Smid een overzicht gaf van de Libertarische Conventie in Londen. Jan wist op een onderhoudende manier duidelijk de essenties van diverse speeches weer te geven. En dit gaf weer aanleiding tot levendige discussie. Daarbij bleek de behoefte om een aantal uitwerkingen van Libertarische principes nog eens grondig te behandelen. Vooral hoe lost men de Vrijheid op ten opzichte van kinderen. Dit zal een van de volgende kringavonden aan bod komen. Verschillende speeches zullen we trachten in de toekomst in de Vrijbrief te bespreken.

Behalve discussies werden er ook zaken gedaan. Een aantal kringleden sprak af een afzonderlijke avond te besteden aan het onderzoeken hoe we meer publiciteit voor het Libertarisme kunnen krijgen.

Op de volgende Kringbijeenkomst zal verslag uitgebracht worden. Deze is normaal op 4 oktober. De bijeenkomst in november is echter verschoven naar 8 november omdat er zoveel leden deelnemen aan het week-end in de Ardennen.

.....

L I F H A S

LIBERTARIAN FOUNDATION FOR HUMAN ASSISTANCE.

Gedurende de Conventie in Londen werd besloten om door te gaan met LIPHAS. Hoewel nog niet alles geheel is uitgekristalliseerd, is dit toch een goede stap: Als je wacht tot je alles weet, doe je nooit wat!

Het punt dat de doorslag gaf, was een combinatie-mogelijkheid met een project in de Ciskei. De Ciskei is een van de zwarte zelfstandige thuislanden in Zuid-Afrika. Het bijzondere ervan is dat daar de apartheid is afgeschaft. Het is een arm land met geen enkele natuurlijke hulpbron. Projecten om op Libertarische wijze ontwikkelingshulp te geven (wat dat dan ook moge zijn), moeten er dus te vinden zijn. (Zie elders in dit blad een artikel over de Ciskei.)

Er is thans een situatie-rapport gereed. Als U geïnteresseerd bent, en/of mee wilt doen, laat ons dat dan even weten en we zullen U dat rapportje graag toesturen.

KRING TILBURG 84-09-11

BEURS \$ 10.000,- EN \$ 7.500,-

Hoewel er weinig personen aanwezig waren, was het weer een goede/gezellige avond. Afgesproken is de volgende indeling voor de toekomst te maken:

- eerste helft van de avond werkgroep starters en alles wat daar mee samenhangt,
- tweede helft een inleiding van een van de leden waar een discussie op aansluit.

Het schema is als volgt:

- 9 okt. - Martin Schenkels
- 13 nov. - Louis van Stekelenburg
- 11 dec. - Louk Jongen
- 8 jan. - Louis van Gils
- 12 febr. - Henk Jaspers
- 12 maart - Peter Neeb
- 9 april - Ernest Penners
- 14 mei - Nieuwkomer
- 11 juni - Nieuwkomer

Als iedereen dat nu in zijn agenda zet, dan loopt dit vanzelf goed verder.

Wat heeft Kring Tilburg te bieden aan starters :

- expertise op velerlei gebied
- ideeën / mogelijkheden
- produkten
- financiering deelname.

Ons doel is om starters te helpen een zelfstandig bedrijf op te zetten. Dege-
nen die hier interesse in hebben kunnen zich melden op de Trefpunt-bijeenkomst op 20 oktober in Utrecht, bij Louis van Stekelenburg/Louis van Gils/Louk Jongen of telefonisch in Tilburg 013-634.821

Bekeken wordt ook of een combinatie met de Trefpunt advertentie in de Telegraaf mogelijk is.

Via het Institute for Human Studies zijn twee studiebeurzen beschikbaar van het *Claude R. Lambe Fellowship Program*.

De beurzen worden toegekend op basis van de academische resultaten van de aanvrager, zijn interesse in vrijheidsideeën en zijn mogelijkheden voor een academische loopbaan. Criteria:

- 1) Aanvragers moeten minimaal een "junior standing" bereikt hebben op een erkende universiteit voor het 1985 herfst seizoen.
- 2) Het belangrijkste studieterrein van de aanvragers moet liggen op het gebied van de sociale wetenschappen, rechten, humaniora, journalistiek, en zij moeten van plan zijn op dit gebied af te studeren.
- 3) Aanvragers moeten duidelijk interesse in klassieke liberale/libertarische ideeën tonen.
- 4) Aanvragers moeten van plan zijn een "intellectuele loopbaan" na te streven.
- 5) Aanvragers mogen niet al een beurs voor het academische jaar 85-86 hebben.

U kunt nadere informatie opvragen bij:

*Walter E. Grinder, Vice President for Academic Programs
Claude R. Lambe Fellowship Program
Institute for Humane Studies
P.O.B. 1149, Menlo Park, CA 94026 - U.S.A.*

De redactie van de Vrijbrief heeft nadere inlichtingen gevraagd, en het is misschien verstandig als U ook de redactie op de hoogte brengt van Uw plannen.

KOOP NU UW ST. NICOLAAS EN KERST CADEAU'S.

Zeer geschikt is het boek van

Ayn Rand :

DE EEUWIGE BRON

Normale prijs f 36,90, nú tijdelijk voor f 24,90.

Bovendien neemt het Libertarisch Boekcentrum dan nog de verzendkosten voor eigen rekening.

Dit geldt tot 1 januari 1985.

Bestel door overmaken van f 24,90 per boek op rekening nr. ABN 53.94.22.819

t.n.v.: Libertarisch Boekcentrum te Heemstede (Ned.)

Postgiro: 3301445.

DE VRIJE MARKT IN EEN ONVRIJE ECONOMIE

.....

ir. L.H.M. Jongen.

Vooral de dollar stond de afgelopen dagen in de belangstelling. Koersen werden bereikt die we al jaren niet gezien hadden. Wat zijn daar nu de achtergronden van? In Amerika is economisch herstel al langer aan de gang en sterker dan in b.v. Europa. Dat geeft beleggers vertrouwen om in de Amerikaanse markt te investeren. Om Amerikaanse aandelen en obligaties te kopen, moeten eerst de dollars gekocht worden. Door die vraag naar dollars gaat de koers van de dollar omhoog en die van andere valuta's (die verkocht worden) omlaag. Ook worden veel dollars gekocht omdat men vindt dat de rente in de V.S. hoog is. Zeker als dat vergeleken wordt met de lage inflatie daar. Een belangrijke negatieve faktor voor de dollar is dat het handelsbalanstekort in de V.S. elke maand groter wordt. (De handelsbalans zet tegenover elkaar de waarde van import en export). Voor de V.S. betekent dit dat zij voor miljarden meer importeren dan exporteren. En dat betekent weer dat, normaal gesproken, de dollar omlaag moet. Vermoedelijk hebben veel professionals hier op gerekend en een tijdje terug alvast dollars verkocht die ze toen niet hadden, met de gedachte die later goedkoper terug te kopen. Hetgeen deze keer flink tegenviel omdat de dollar tegen hun verwachtingen in steeg. Dus terwijl die dollar steeg, moesten ze bij kopen hetgeen het stijgen alleen maar stimuleerde. Wat kunnen we dan nu verwachten van de dollarkoers? Een echte duidelijke mening kan ik er nu niet over geven. Want er zijn ook nog eens Europese overheden tegen de dollar gaan samenspannen, door veel dollars te verkopen. Dat werkt meestal niet of zeer tijdelijk

(het overheids ingrijpen) maar het vertroebelt wel het beeld. Ik ben zeer voorzichtig met aankopen van dollars, verkoop liever mondjasmaat. Het lijkt er veel op dat we nu in een soort topsituatie van de dollar zitten en dan kun je beter afwachten en niet kopen.

Diegenen die willen speculeren op een lagere dollar zou ik adviseren: wacht er nog even mee, verwacht geen 10% daling of meer en doe het voorzichtig met (dure) put opties; met opties kunt U nooit meer dan de inleg verliezen. Veel veiliger vind ik het om nu goud en zilver te kopen.

Een \$-daling zal toch ook in guldens of Bfr de koers procentueel hoger doen gaan. Terwijl een \$-stijging in guldens weinig effect heeft.

Wenst U toch verder in dollars te gaan, overweeg dan langlopende dollar obligaties die geen rente uitkeren. Deze zero bonds, b.v. tot 1992, kunt U kopen rond de 40/50 % van de waarde die U in 1992 krijgt uitgekeerd. Zodoende loopt U maar voor een deel \$ risico. Er zijn nog langere looptijden beschikbaar met CATS en TIGRS zodat U slechts 14 % betaalt om in b.v. 200 g 100% te krijgen.

.....

TIP

.....

KOMBINEER UW (ZOMER) VAKANTIE 1985
 MET DE LIBERTARISCHE CONVENTIE
 (SELCON) VAN 27 JULI - 3 AUGUSTUS
 IN NOORWEGEN.

Vul deze bon in, of geef hem aan een relatie:

.....
 Ja ik wil graag meewerken om onze vrijheid te behouden en te vergroten. Noteer mij voor:

- Een abonnement op de VRIJBRIEF voor f 40,- /BF 700,- per jaar.
- exemplaren van de brochure "Hoe Vrij bent U nog" à f 3,- /BF 50,-.
- Een literatuurlijst (met boeken van Ayn Rand, von Mises, Hayek, etc.)

Naam:

Adres: Tel.:

Ik zal f / BF overmaken op Uw rekening bij
 (zie hieronder).

Stuur ook een proefnummer/informatie aan:

.....
 Deze bon opsturen aan: Libertarisch Centrum Nederland (zie hieronder).

Verantwoordelijk Uitgever: ir. H.J. Jongen, Statiestr. 57 - Bus 3 - 2180 Kalmthout (België)

Nederland: Libertarisch Centrum, Fazantenkamp 818, 3607 EB Maarssenbroek. Tel. 03465-64994. AMRO Bank rek.nr. 46.24.31.320 (Giro 8238 AMRO Bank Amsterdam) t.g.v. Libertarisch Centrum; abonnementsprijs f 40,- per jaar; donateurs min. f 100,- per jaar.
 België : Herentalsebaan 109, B 2100 Deurne; Bank J. van Breda rek.nr. 645-1240465-64 t.g.v. VRIJBRIEF; abonnementsprijs BF 700,- per jaar; donateurs min. BF 1.500 per jaar.